

УДК 336.74

ДОБРИНІНА Л.В.

к.е.н. ст. викладач кафедри ФМ та ФР Одеський національний економічний університет, e-mail: lydmilad35@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0685-1741

РОЛЬ КРИПТОВАЛЮТИ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Метою статті є розгляд поняття "криптовалюта", обґрунтовано популярність цього нового виду фінансового інструменту на економічному просторі, виокремлено основні особливості криптовалюти як одного з виду віртуальних грошей та її вплив на економічну систему. **Методика.** Виокремлено такі ключові особливості криптовалюти: оплата товарів та послуг; мінімальний рівень неможливості викрадення; платежі, швидкі і прямі транзакції; інвестиційний актив; розвиток бізнесу на криптовалюті розглянуто функціональні ролі криптовалюти у цифровій економіці, досліджено тенденції та перспективи їх розвитку. **Результати.** Розглянуто основні види найбільш популярних на сьогодні криптовалют, уніфіковано їх загальні ознаки. Встановлено, що найбільш розповсюдженою криптовалютою є Bitcoin. Надана ринкова капіталізація криптовалют. Представлено огляд крипто-спотових бірж. **Наукова новизна.** Досліджено правовий статус криптовалюти, виявлено, що все більше країн надають криптовалюті статус легального та правового засобу платежу, подекуди прирівнюючи її до електронних грошей. **Практична цінність.** Зазначено, що криптовалюта має як позитивні риси, так і недоліки, головним з яких є підвищення ризику виникнення шахрайства та махінацій з використанням цифрової валюти.

Ключові слова: криптовалюта, Bitcoin, віртуальна валюта, електронні гроші, легалізація, цифрова валюта, цифрова економіка, ринок крипто валюти

Постановка проблеми

Розширення інформаційного простору, цифровізація, поява блокчейн технологій сприяло розвитку криптовалюти та вплинуло на міжнародні інтеграційні процеси, що призвело до нових викликів еволюції грошей і розвитку світової валютної системи.

Криптовалюта відрізняється від електронних грошей насамперед анонімністю користування нею. Цей надсучасний засіб платежу з кожним роком все частіше використовується не лише фізичними, але й юридичними особами в усьому світі. Популяризація криптовалюти як абсолютно нового, інноваційного платіжного інструменту XXI ст. актуалізує необхідність дослідження питання розвитку та застосування цього платіжного засобу[1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідження поняття "криптовалюта" розпочалося ще з 1980х рр. минулого століття. Однак воно і надалі залишається для багатьох новим у розумінні та недостатньо дослідженим. Історії розвитку та функціонування криптовалют присвячені праці багатьох економістів, науковців та вчених, а саме: П. Вінья та М. Кейсі [2], Ю. Лю та О. Цівінські [3], І. Шнабель та Г. Шін [4] та інші.

Однак проблематика дослідження розвитку криптовалют та визначення її ролі у цифровій економіці залишається недостатньо вивченою науковим світом, що й зумовлює актуальність подальших наукових пошуків.

Формулювання мети статті

Метою роботи є визначення теоретичного та практичного аспекту ролі криптовалюти у цифровій економіці.

Виклад основного матеріалу

Щоб краще представити криптовалюти, першим кроком прояснимо їх природу та режим роботи. Завдяки шифруванню, передачі та зберіганню даних у розподіленій мережі з'явилася технологія

блокчейн. По суті, це означає, що блокчейн — це база даних, яка розповсюджена на кількох комп'ютерах у мережі та структурована як «блоки» інформації, кожен з яких має позначку часу та пов'язаний із попередньо заповненим «блоком» інформації, утворюючи «ланцюжок» даних[5]. Криптовалюти — це токени, розміщені на криптографічно захищених блокчейнах.

Цифровий біткойн-гаманець має публічну адресу, також відому як відкритий ключ. Кількість біткойнів, пов'язаних з будь-якою адресою, також є загальнодоступною та сертифікована блокчейном. Існує додатковий приватний ключ, який створює цифровий підпис у разі транзакції. Деталі транзакції також включають відкритий ключ одержувача та суму у валюті. Кожна транзакція поширюється в мережу Bitcoin, де її перевіряє один із вузлів. Це захищає мережу та зменшує подвійні витрати, коли кожна нова транзакція додається до блоку кількох транзакцій і, нарешті, додається до блокчейну вузлами мережі, які виконують математичний протокол перевірки підтвердження роботи. Вузли, які беруть участь у цьому процесі, називаються майнерами і отримують винагороду за цю участь за блок шляхом випуску нових біткойнів [6].

Сучасний світ розвитку технологій та інновацій диктує високий темп життя. Використання криптовалют відкрило нові можливості для економіки та фінансової сфери, але також викликало немало питань щодо регулювання та безпеки.

Найбільш відомою криптовалютою сьогодні є Bitcoin, з ринковою капіталізацією понад 1,2 трильйони доларів США. Ethereum також дуже популярна та використовується для створення різних додатків на базі блокчейну. Відомі також криптовалюти, такі як Litecoin, Ripple, Bitcoin Cash та інші, кожна з яких має свої унікальні особливості та переваги[7].

За даними CoinMarketCap на кінець березня 2023 року на ринку криптовалют було понад 20 тисяч різних монет та токенів. Найбільш популярні криптовалюти за ринковою капіталізацією є Bitcoin, Ethereum, Binance Coin, Cardano та Solana [8].

Згідно з рис. 1 найбільшою криптовалютою за ринковою капіталізацією на кінець березня 2023 року є Bitcoin, який займає більше половини всього криптовалютного ринку. На другому місці знаходиться Ethereum - лідер серед платформ для смарт-контрактів і децентралізованих додатків. На третьому місці знаходиться Binance Coin, нативний токен біржі Binance, який використовується для сплати комісій, участі в ІЕО і DeFi-проектах на Binance Smart Chain. Решта криптовалюта в ТОП-10 також є важливими і популярними проектами в сфері криптовалюта і блокчейна [9].

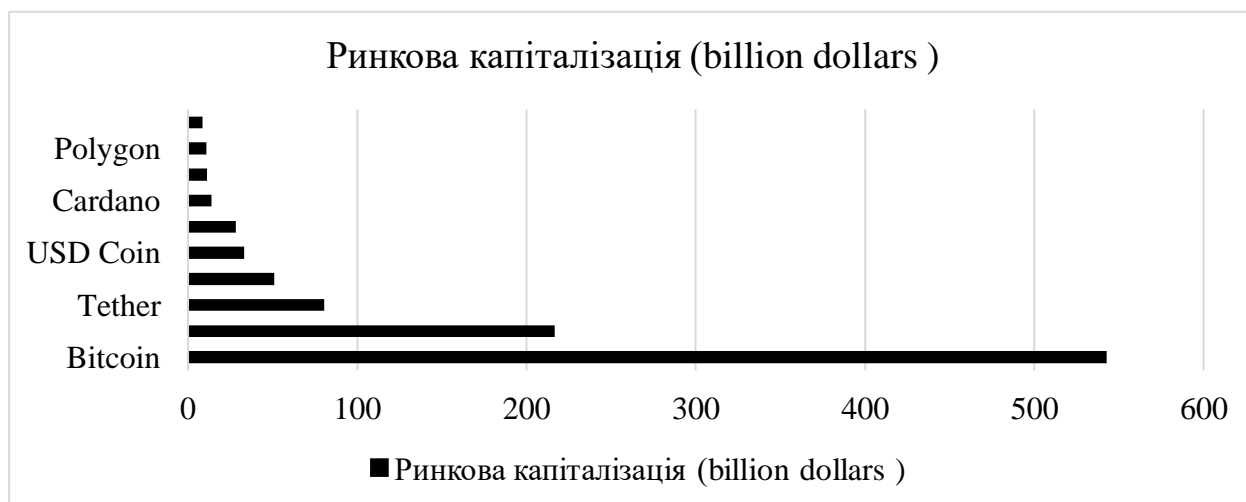

Рис. 1. Ринкова капіталізація криптовалют на 31 березня 2023 року

Джерело: складено за даними [10]

Згідно з таблицею 1, найпопулярнішою криптобіржею за обсягами торгів на кінець березня 2023 року є Binance [8,10,11]. Він також має найбільшу кількість торгових пар і підтримує різноманітні фіатні валюти. На другому місці знаходиться біржа Bitfinex - одна з найвідоміших і надійних бірж в США. На третьому місці знаходиться Coinbase - ще одна американська біржа з високим рівнем безпеки і ліквідності. Решта біржі в ТОП-10 також пропонують різноманітні сервіси та інструменти для криптовалютних трейдерів та інвесторів.

Регулювання криптовалют відрізняється в різних країнах. У Китаї, де було заборонено ICO (Initial Coin Offering), уряд намагається стримувати діяльність бірж криптовалют. У Росії, на фоні загального скептицизму щодо криптовалют, уряд обмежив доступ до криптовалютних бірж та ринків для нерезидентів. У США, де криптовалюти розглядаються як майнові права, введені спеціальні правила, які вимагають від криптовалютних компаній реєстрації в якості фінансових організацій та відповідної ліцензії. У багатьох інших країнах, таких як Японія та Швейцарія, уряди приймають більш лояльний підхід до криптовалют та намагаються створити сприятливі умови для їх розвитку та використання[12].

Таблиця 1

Найкращі крипто-спотові біржі

№	Біржа	24-годинний торговий оборот (USD)	Торгові пари
1	Binance	14 122 048 002	1402
2	Coinbase Exchange	1 881 211 164	534
3	Kraken	834 946 295	762
4	KuCoin	1 080 369 079	1224
5	Bitfinex	291 286 920	623
6	OKX	2 121 173 905	2538
7	Bitstamp	301 780 354	652
8	Bybit	935 805 020	612
9	Binance.US	734 160 066	343
10	Gate.io	1 144 945 958	674

Джерело: складено за даними [10]

Хоча криптовалюти все ще не отримали загального визнання як платіжний засіб в більшості країн світу, вони стають все більш популярними як інструмент для зберігання активів та інвестування, що вказує на їхній потенціал для подальшого розвитку.

Щодо прогнозів щодо розвитку криптовалют у майбутньому, багато експертів передбачають їхнє подальше зростання та розвиток.

Незважаючи на так звану «криптозиму» навпротязі останніх років, прогнози щодо майбутнього криптовалют доволі оптимістичні. Зокрема, передбачається, що криптовалюти стануть більш інтегрованими з традиційними фінансовими системами та будуть все більш використовуватися як платіжний засіб та інвестиційний інструмент. Також очікується, що розвиток технологій, пов'язаних з криптовалютами, буде продовжуватися, що сприятиме подальшому їхньому зростанню та розвитку.

Ризики та перспективи використання криптовалют можуть бути різними залежно від контексту використання. Однак, у загальному можна виділити декілька ключових ризиків та перспектив[1].

Ризики використання криптовалют для інвесторів:

- Високі коливання курсу. Криптовалюти є дуже волатильними активами, і це може призвести до значних збитків для інвесторів, які не можуть передбачити рухи ринку та правильно організувати свій інвестиційний портфель.
- Недостатня регуляція. У більшості країн ринок криптовалют не отримав достатнього рівня регулювання, що може створювати проблеми для інвесторів.
- Кібербезпека. Оскільки криптовалюти зберігаються в цифрових гаманцях, їх може бути скомпрометовано внаслідок кібератак або крадіжки.

Перспективи використання криптовалют для економіки:

- Ефективність платежів. Використання криптовалют може дозволити здійснювати платежі швидше та ефективніше, не потребуючи посередників та банків.
- Міжнародні транзакції. Криптовалюти дозволяють здійснювати міжнародні транзакції без обмежень, що може підвищити ефективність та знизити витрати.
- Децентралізація. Криптовалюти не потребують централізованого контролю, що дозволяє зменшити залежність від держав та корпорацій.

У різних країнах відношення до можливості використання криптовалюти є неоднозначним: деякі країни визнають цифрову валюту як засіб платежу, прирівнюють її до електронних грошей, інші

категорично відмовляються від легалізації її використання, вважають, що це сприятиме підвищенню ризику шахрайства, хакерських атак та махінацій з відмивання грошей тощо[7].

Висновки

Варто зазначити, що поки що єдиного рішення щодо подальшої стратегії розвитку криптовалюти у світі не існує, а розвиток і становлення даного виду валюти в різних країнах світу не стоїть на місці і з кожним днем дедалі активніше впроваджується по всьому світу.

Сучасні технологічні досягнення та інновації, які з'являються останнім часом спонукає до перегляду майбутніх досліджень, можливо, більшого обсягу. Можливо, криптовалюти все ще далекі від загрози статус-кво, але враховуючи, що вони перебувають у фазі постійної еволюції та прогресу, з численними вченими, які міркують і пропонують заходи для їх просування, ми не повинні виключати таку можливість.

DOBRYNINA L.V.

Ph.D. Art. teacher of the department of FM and FR Odesa National University of Economics, e-mail: lydmilad35@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0685-1741

THE ROLE OF CRYPTOCURRENCY IN THE DIGITAL ECONOMY

Goal The article examines the concept of "cryptocurrency", substantiates the popularity of this new type of financial instrument in the economic space, highlights the main features of cryptocurrency as a type of virtual money and its impact on the economic system. **Methodology.** The following key features of cryptocurrency are highlighted: payment for goods and services; minimum level of impossibility of abduction; payments, fast and direct transactions; investment asset; business development on cryptocurrency, the functional roles of cryptocurrency in the digital economy are considered, trends and prospects for their development are investigated. **Results.** The main types of the most popular cryptocurrencies today have been considered, and their common features have been unified. It has been established that the most widespread cryptocurrency is Bitcoin. Market capitalization of cryptocurrencies provided. **Scientific novelty.** An overview of crypto-spot exchanges is presented. The legal status of cryptocurrency was investigated, and it was found that more and more countries are granting cryptocurrency the status of a legal and legal means of payment, in some places equating it to electronic money. **Practical significance.** It is noted that cryptocurrency has both positive features and disadvantages, the main of which is the increased risk of fraud and fraud using digital currency.

Keywords: cryptocurrency, Bitcoin, virtual currency, electronic money, legalization. digital currency, digital economy, crypto currency market

REFERENCES

1. Mandryk V.O., Hul I.H., Moroz V.P. (2019) Suchasni tendentsii ta perspektyvy vykorystannia kryptovaliut: dosvid dlia Ukrainy. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vyp. 39(2). S. 67–72 [in Ukrainian].
2. Vynia P., M. Keisy (2017) Эпоха кryptovaliut. Kak bytkoyn y blokchein meniaut myrovoi ekonomycheskyi poriadok Yzdatelstvo: "Mann, Yvanov y Ferber", S. 432[in Ukrainian].
3. Liu Y. (2018) Risks and returns of cryptocurrency National bureau of economic research. R. 111.
4. Schnabel I., Shin H.S.(2018) Money and trust: lessons from the 1620s for money in the digital age. BIS Working Papers. №698. Available at: URL: <https://www.bis.org/publ/work698.pdf> (Accessed: 24 April 2023)
5. Arkhireiska N.V., Kuchkova O.V. (2019) Mekhanizm funktsionuvannia krypto valiut. *Biznes Inform.* No 2. S. 407–413[in Ukrainian].
6. Onlain portal kursiv kryptovaliut. Available at: URL: <https://bitinfocharts.com/ru/markets>
7. World Economic Forum. Cryptocurrency: What is it and how does it work? Available at: URL:<https://www.weforum.org/agenda/2021/01/cryptocurrency-explained-bitcoin-blockchain>.
8. Cryptocurrency. Investopedia, LLC. Available at: URL: <http://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp>
9. Bank for International Settlements. Central bank digital currencies. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d174.pdf>.
10. CoinMarketCap. Available at: URL: <https://coinmarketcap.com/>
11. European Central Bank. Virtual currency schemes: a further analysis. Available at: URL:<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>
12. Erofilis Smyrniotaki Cryptocurrencies and the State: Can They Become Disruptive Enough to Overthrow the Status Quo? Available at: URL: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/jpentai/article/view/31234/23945>

Стаття надійшла до редакції: 26.10.2023

Received: 2023.10.26